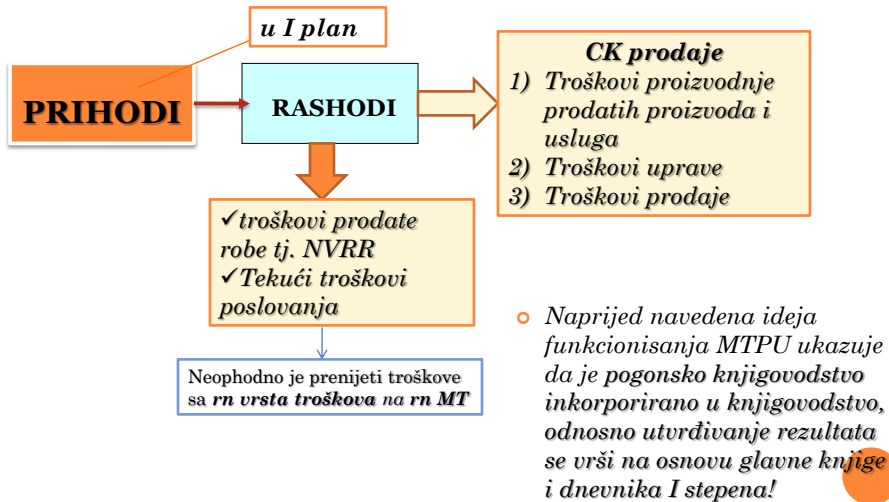

XII PREDAVANJE
-METOD OBRAČUNA PR-UTVRĐIVANJE PFR PO METODI TROŠKOVA PRODATIH UČINAKA KOD TRGOVINSKOG PREDUZECA;
-PREDZAKLJUČNA KNJIŽENJA...
Prof. dr Ana LalevićFilipović

PODSJEĆANJA RADI...

- *opšteprihvaćeno mišljenje je da je osnovni cilj knjigovodstva jeste utvrđivanje što realnijeg PFR;*
- *PFR se utvrđuje sučeljavanjem svih rashoda koji su nastali u jednom obračunskom periodu sa prihodima koji su takođe nastali u tom obračunskom periodu i radi čijeg ostvarenja su i učinjeni rashodi!*
- **METOD UKUPNIH TROŠKOVA**
 - *U I plan su troškovi...*
 - *U glavnoj knjizi I stepena vode se rn troškova po vrstama za preduzeće kao cjelinu...*
 - *U glavnoj knjizi II stepena vode rn mjesta troškova i nosilaca troškova...*

METOD TROŠKOVA PRODATIH UČINAKA

FUNKCIONISANJE MTPU

- Zbog drugačijeg iskazivanja rashoda i prihoda, pogonsko knjigovodstvo se uključuje u tzv. globalno knjigovodstvo!
- **NAPOMENA!**
 - NE POSTOJI GLAVNA KNJIGA II STEPENA NI DNEVNIK II STEPENA, NEGO SE SVA KNJIŽENJA VRŠE U OKVIRU FINANSIJSKOG KNJIGOVODSTVA (**GLAVNA KNJIGA I STEPENA I DNEVNIK I STEPENA**)

METOD OBRAČUNA TROŠKOVA PRODATIH UČINAKA U TRGOVINSKOM PREDUZEĆU

NAPOMENA:

IZVRŠITI RASPORED UKUPNO NASTALIH TROŠKOVA NA TROŠKOVE TRGOVINE.

-Glavna knjiga I stepena-

Od 01.01 do 31.12 20xx

Račun rasporeda vrsta troškova		Troškovi trgovine
ΣT	(1)	PS
	\rightarrow	$x\% \Sigma T$

Zbrajaju se svi troškovi koji su do tada nastali i evidentiraju na potražnoj strani r-

NAPOMENA!

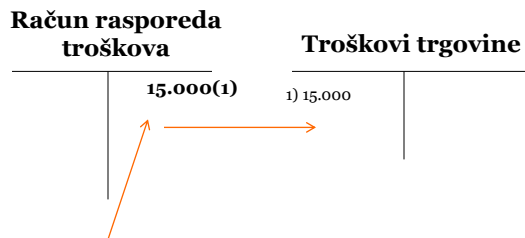
Ovim prenosom su se praktično zatvorili računi vrsta troškova, tako da se na kraju poslovne godine vrši njihov formalni zaključak (zadužuje se Rn raspored vrsta troškova/odobravaju se pojedinačni računi vrsta troškova)

NAPOMENA:

**IZVRŠITI RASPORED UKUPNO NASTALIH TROŠKOVA NA TROŠKOVE TRGOVINE.
(UKUPNO NASTALI TROŠKOVI SU 15.000 €)**

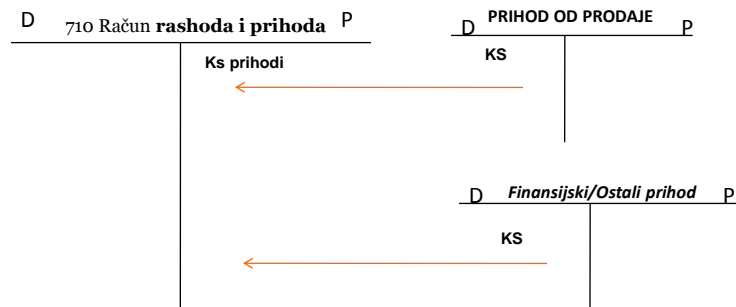
-Glavna knjiga I stepena-

Od 01.01 do 31.12 200x

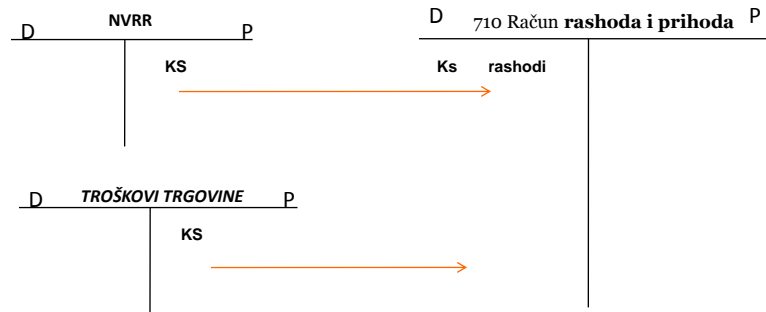

Zbrajaju se svi troškovi koji su do tada nastali i evidentiraju na potražnoj strani

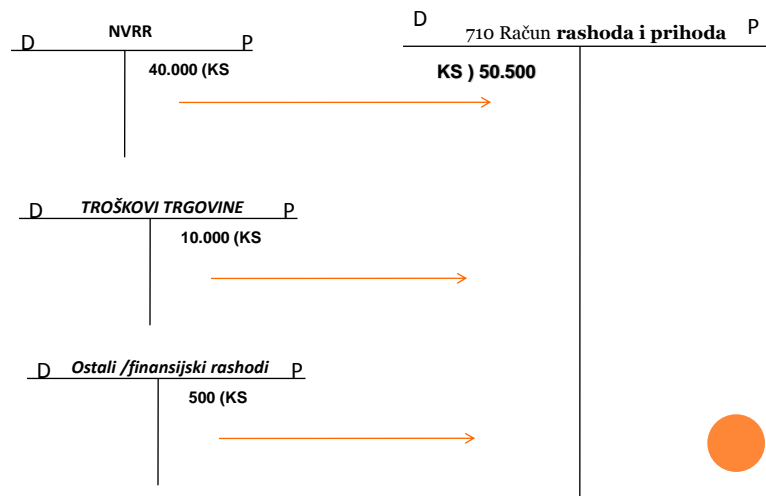
POSLOVNA PROMJENA: IZVRŠITI ZAKLJUČAK RAČUNA USPJEHA (PRIHODI)

**POSLOVNA PROMJENA: IZVRŠITI ZAKLJUČAK
RAČUNA USPJEHA (RASHODI)**

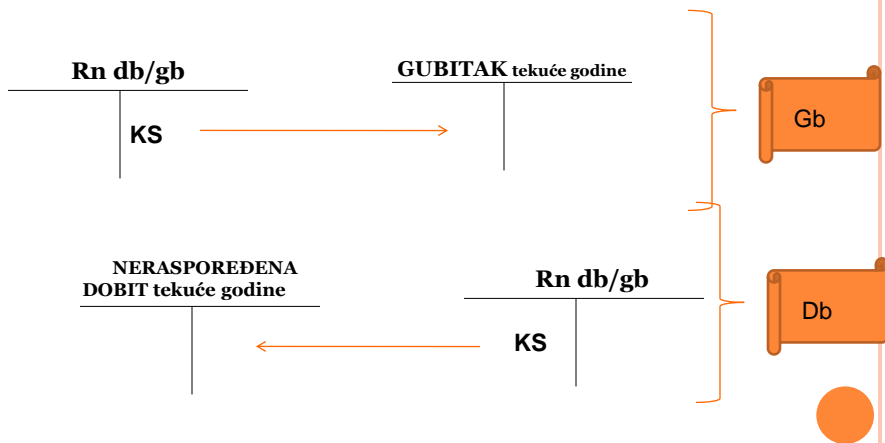

**POSLOVNA PROMJENA: IZVRŠITI
ZAKLJUČAK RAČUNA USPJEHA (RASHODI)**

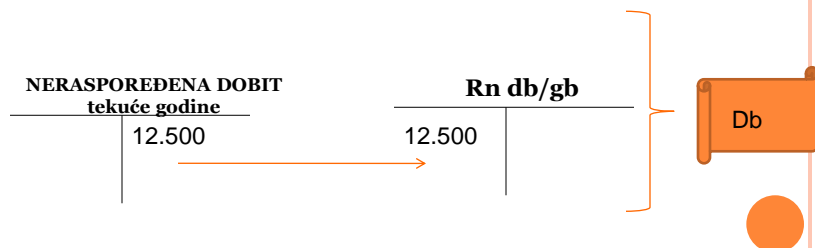

Napomena:

poslovna promjena: proknjižiti PPR po metodu troškova prodatih učinaka

Napomena:

poslovna promjena: proknjižiti PPR po metodu troškova prodatih učinaka u trgovinskom preduzeću

**ZAKLJUČITI RAČUNE USPJEHA A ZATIM OBRAČUNATI
PERIODIČNI POSLOVNI REZULTAT PO METODI
TROŠKOVA PRODATIH UČINAKA**

Knjiženje u Dnevniku preduzeća "X" na dan _____

11a	Prihodi od prodaje robe	60.000	
	Ostali prihodi	3.000	
	Rn rashodi i prihodi		63.000
	Zaključak računa uspjeha		
11.b	Račun rashodi i prihodi	50.500	
	Nabavna vrijednost prodane robe		40.000
	Troškovi trgovine		10.000
	Finansijski rashodi		500
	Zaključak računa uspjeha		
11.c	Račun rashodi i prihodi	12.500	
	Rn dobitak/gubitak		12.500
	Zaključak računa dobitak/ gubitak		
11.c	Dobitak/Gubitak	12.500	
	Dobit		12.500
	Zaključak računa dobitak/ gubitak		

ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU /BILANS USPJEHA/ PO MTPU

Iskaz o ukupnom rezultatu /Bilans uspjeha/ od 01.01. do 31.12.20Xx.

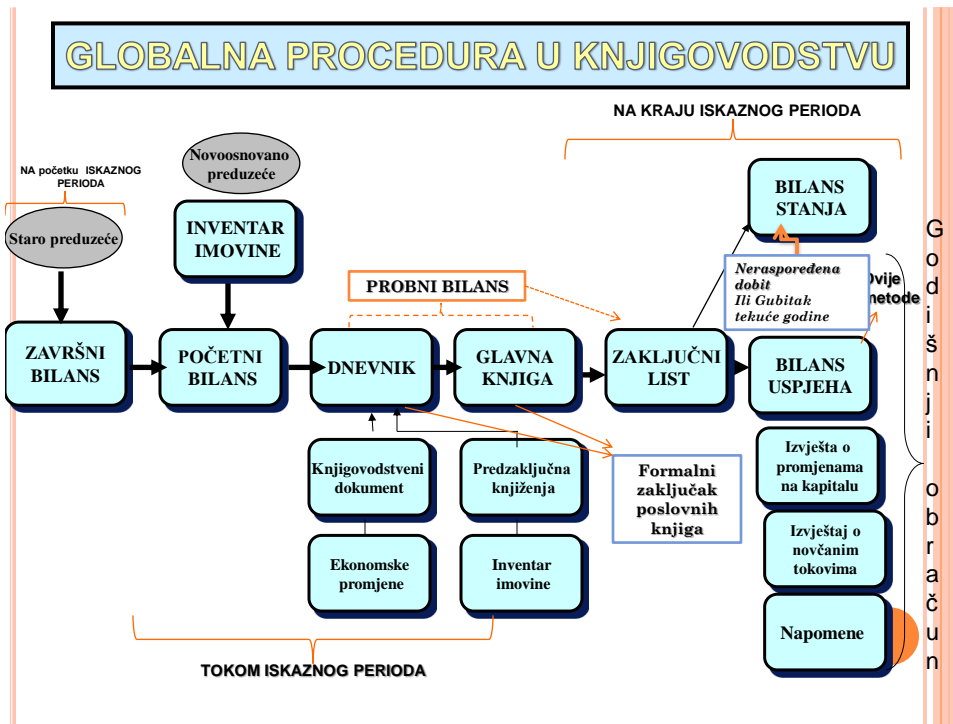
Redni broj	Opis	Iznos	
1.	Poslovni prihodi		
	Prihod od prodaje robe		
2	Poslovni rashodi		
	Nabavna vrijednost prodane robe		
	Troškovi trgovine		
3=(1-2)	Poslovni rezultat		
4	Finansijski prihodi		
5	Finansijski rashodi		
6=(4-5)	Rezultat iz finansijskih aktivnosti		
7	Ostali prihodi		
8	Ostali rashodi		
9	Neposlovni rezultat		
(3+6+9)	Periodični rezultat		

ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU /BILANS USPJEHA/ PO MTPU-PRIMJER

Iskaz o ukupnom rezultatu /Bilans uspjeha/ od 01.01. do 31.12.2014.

Redni broj	Opis	Iznos	
		Iznos	
1	Poslovni prihodi		60.000
	Prihod od prodaje robe	60.000	
2	Poslovni rashodi		50.000
	Nabavna vrijednost prodane robe	40.000	
	Troškovi trgovine	10.000	
3=(1-2)	Poslovni rezultat		10.000
4	Finansijski prihodi		
5	Finansijski rashodi		500
6=(4-5)	Rezultat iz finansijskih aktivnosti		(500)
7	Ostali prihodi		3.000
8	Ostali rashodi		
9	Neposlovni rezultat		3.000
(3+6+9)	Periodični rezultat		12.500

PODSJETIMO SE !

NAPOMENA...

- Prema **Pravilniku o načinu i rokovima vršenja popisa i uklađivanja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem**, razlikuju se dvije vrste poslova:
 - **Međusobno usaglašavanje knjigovodstvenih evidencija;**
 - Usaglašavanje dnevnika i glavne knjige i glavne i pomoćnih knjiga.
 - **Usaglašavanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem.**

PREDZAKLJUČNA KNJIŽENJA

POJAM...

- *Sprovodi se prije zaključka poslovnih knjiga...*
- *Postupak koji se vrši usaglašavanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem, u cilju dobijanja tačnih i istinitih podataka za sastavljanje finansijskih iskaza i završnog računa preduzeća u cjelini!*
- **Napomena!**
 - **U knjigovodstvu se evidentiraju samo promjene koje su dokumentovane!**
 - **Posljedica:**
 - **Nepotpuni knjigovodstveni podaci**
- **Kako otkloniti nepotpunost knjigovodstvenih podataka?**
 - *Putem predzaključnih knjiženja gdje se knjigovodstveni podaci se koriguju i svode na stvarne!*
- **PRETPOSTAVKA!**
 - *Identifikovanje knjigovodstvenog i stvarnog stanje je OSNOVA za sprovođenje predzaključnih knjiženja*

RAZLOZI ODSTUPANJA KNJIGOVODSTVENOG OD STVARNOG STANJA?

Kada se sprovode predzaključna knjiženja!

→ Na kraju poslovne godine!

?
Koji su najbitniji postupci u okviru predzaključnih knjiženja

-Korekcija salda računa stanja

-Vremensko razgraničenje rashoda i prihoda

Dekomponovanje salda aktivno-pasivnih računa

Rashodovanje osnovnih sredstava

ZAPAMTITE!

Pogrešna knjiženja u knjigovodstvu preduzeća;
Neproknjiženje promjene na sredstvima, izvorima sredstava, rashodima i приходima;
Nerealne vrijednosti na pojedinim računima;

ŠTA PREDSTAVLJA CILJ PREDZAKLJUČNIH KNJIŽENJA U OKVIRU POJEDNIH NABROJANIH POSTUPAKA?

-Korekcija salda
računa stanja

**KNJIGOVODSTVENO USAGLAŠAVANJE
STANJA GOTOVINE, ZALIHA I
POTRAŽIVANJA SA STVARNIM
STANJEM!**

-Vremensko
nazgraničenje rashoda
prihoda

Cilj da se rashodi i prihodi pravilno raspodijele između Bilansa stanja i Bilansa uspjeha, tako što će rashodi i prihodi koji se odnose na tekući obračunski period biti uključeni u Bilansu uspjeha, dok će rashodi i prihodi koji se odnose na naredne obračunske periode odložiti u Bilansu stanja

Rashodovanje
osnovnih
sredstava

1. Koja su u potpunosti otpisana (SV=0);
2. Koja su djelimično otpisana

**KOREKCIJA KONTA STANJA
-BLAGAJNA-**

MANJKOVI GOTOVINE I GOTOVINSKIH EKVIVALENATA

- Upoređivanjem knjigovodstvenog i stvarnog stanja moguće je identifikovati tri situacije:

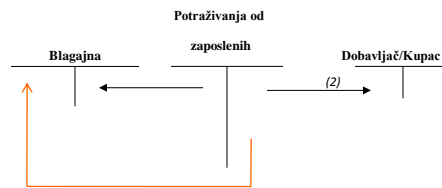
- stvarno stanje je jednako knjigovodstvenom stanju gotovine ($SS=KS$);
- stvarno stanje je **manje** od knjigovodstvenog stanja gotovine ($SS < KS$);
- stvarno stanje je **veće** od knjigovodstvenog stanja gotovine ($SS > KS$);
- NAPOMENA:** kontrola stanja gotovine u blagajni se vrši svakodnevno...

1) na teret odgovornog lica, zaduženjem računa-Potraživanja od zaposlenih a u korist računa-Blagajna, čime se stvarno stanje izjednačava sa knjigovodstvenim.

Naknadnom kontrolom i provjerom knjigovodstvene dokumentacija, moguće je da se jave dvije situacije:

(1) *utvrđen je uzrok manjka*, čime se konstatuje da blagajnik nije odgovoran za njegov nastanak, pa se postupak knjigovodstvenog obuhvatanja vrši:

2) odobrava se račun-Potraživanja od zaposlenih i zadužuje račun-Dobavljač-nije proknjižena isplata dobavljačima. ili pak račun-Kupci- dva puta proknjižena naplata od kupca.

(1) *nije utvrđen uzrok manjka*, te se za utvrđeni iznos tereti odgovorno lice-blagajnik. Postupak knjigovodstvenog obuhvatanja je:

- odobrava se račun-Potraživanje od zaposlenih i zadužuje se račun-Blagajna.

VIŠKOVI GOTOVINE I GOTOVINSKIH EKVIVALENATA

Knjigovodstveni postupak:

1) zaduženjem računa-Blagajna za utvrđeni višak i odobravanjem računa-Ostale obaveze, čime se knjigovodstveno stanje izjednačava

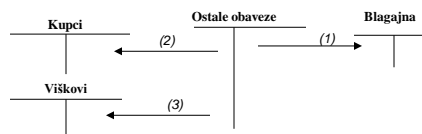
Slično kao i kod manjka gotovine u blagajni, naknadnom kontrolom i provjerom dokumenata može se pojaviti jedna od sljedećih situacija:

• **pronaden je uzrok viška, pa se postupak knjigovodstvene evidencije vrši:**

2) zadužuje se račun-Ostale obaveze uz istovremeno odobravanje računa-Kupci, za naplaćeni, a neproknjiženi iznos.

• **nije pronaden uzrok viška, i postupka knjigovodstvenog obuhvatanja se vrši:**

3) zaduženjem računa-Ostale obaveze uz odobravanje računa-Ostali prihodi (Viškovi gotovine i gotovinskih ekvivalenata).

KOREKCIJA KONTA STANJA -ZALIHE-

NAPOMENA!

- ✓ **Kalo** -gubitak na težini, obimu ili površini proizvoda (materijala) usljed sušenja, isparavanja, skupljanja, smrzavanja, topljenja i sl.
- ✓ **Rastur**- gubitak zbog rasipanja prilikom rukovanja.
- ✓ **Kvar**- gubitak zbog hemijskih i fizičkih promjena na proizvodima (materijalu), usled čega postaju neupotrebljivi ili se njihov kvalitet pogoršava.
- ✓ **Lom**- gubitak zbog uništenja proizvoda (materijala) koji su po svojoj prirodi lomljivi.

Pravna lica mogu kalo, rastur, kvar i lom knjižiti:

- pri nabavci robe i njihovom smeštanju u magacin - obračunski se količina robe koja ulazi u magacin umanjuje za zakonski dozvoljen kalo (rastur, kvar ili lom) ili za količinu koja je usvojena opštim aktom preduzeća, ili,
- na kraju obračunskog perioda, a najkasnije na kraju obračunskog perioda po obavljenom popisu, a prije utvrđivanja manjka ili viška robe. Obveznici PDV ukalkulisavanje dozvoljenog kala, rastura i loma rade najkasnije prije isteka svog poreskog perioda za PDV.

MANJAK NA ZALIHAMA

(KALO, KVAR, LOK, RASTUR, ZLOUPOTREBA, NEPRAVILNO RUKOVANJE, GREŠKA U KNJIŽENJU...)

- - Upoređivanjem knjigovodstvenog i stvarnog stanja moguće je identifikovati tri situacije:

- stvarno stanje je jednako knjigovodstvenom stanju gotovine ($SS=KŠ$);
- stvarno stanje je manje od knjigovodstvenog stanja gotovine ($SS<KŠ$);
- stvarno stanje je veće od knjigovodstvenog stanja gotovine ($SS>KŠ$);

- **NAPOMENA:** kontrola stanja zaliha se obično vrši na kraju poslovne godine...

1) zaduženjem računa-ostala potraživanja a u korist računa-zalihe, čime se stvarno stanje izjednačava sa knjigovodstvenim.

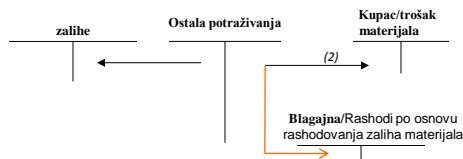
Naknadnom kontrolom i provjerom knjigovodstvene dokumentacija, moguće je da se jave dvije situacije:

-**utvrđen je uzrok manjka**, čime se konstatuje da **rukovalac nije odgovoran** za njegov nastanak, pa se postupak knjigovodstvenog obuhvatanja vrši:

2) odobrava se račun-Ostala potraživanja i zadužuje račun-Trošak materijala-nije proknjiženo izdavanje materijala u proces proizvodnje, ili pak račun-Kupci-neproknjižena prodaja zaliha na kredit

-**nije utvrđen uzrok manjka**, te se za utvrđeni iznos tereti odgovorno lice-magacioner. Postupak knjigovodstvenog obuhvatanja je:

- odobrava se račun- ostala potraživanje i zadužuje se račun-Blagajna.

Ukoliko se ne tereti magacioner: Postupak knjigovodstvenog obuhvatanja je:

- odobrava se račun- ostala potraživanje i zadužuje se račun-manjak (ostali rashodi)

NAPOMENA!

- Ukoliko je utvrđen manjak za koji se tereti pravno lice (npr.magacioner), moguće je da se knjiženje vrši na dva načina:
 - **PRIMJER:** Popisom je utvrđen manjak materijala od 1.000€. Manjak pada na teret pravnog lica.

D		MATERIJAL	P		D		TROSKOVI MATERIJALA	P		D		OBAVEZE ZA PDV	P	
		1.000	(1)			(1)	1.119					119	(1)	

- **NAPOMENA!**

- PDV se obračunava ukoliko se nastali manjak ne može pravdati višom silom!
- **Obveznik poreza mora posjedovati odgovarajuće potvrde, zapisnike i druga dokumenta nadležnih organa da je manjak ili rashod nastao kao posljedica više sile.** Na manjak proizvoda koji je nastao kao posljedica više sile a koji nije dokumentovan obračunava se i plaća odgovarajući porez;
- PDV se prema odredbi čl.4 **Pravilnika o količini rashoda na koji se ne plaća PDV**, ne plaća na rashode do količine utvrđene prema Normativu za utvrđivanje rashoda, pa bi u tom slučaju knjiženje bilo

NAPOMENA!

- *Ukoliko je utvrđen rashod materijala u okviru dozvoljenih količina (do visine propisanog kala, rastura, kvara i loma...)*
- **PRIMJER:** *Popisom je utvrđen manjak materijala u okviru dozvoljenih količina u iznosu od 100€.*

MATERIJAL		TROSKOVI MATERIJALA	
D	P	D	P
	100 (1)	1) 100	

- **NAPOMENA!**
 - *PDV se obračunava ukoliko se nastali manjak ne može pravdati višom silom!*

VIŠKOVI NA ZALIHAMA

Knjigovodstveni postupak:

1) zaduženjem računa-Zalihe za utvrđeni višak i odobravanjem računa-Ostale obaveze, čime se knjigovodstveno stanje izjednačava

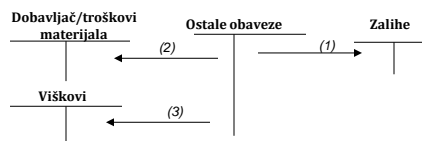
Slično kao i kod manjka gotovine na zalihama, naknadnom kontrolom i provjerom dokumenata može se pojaviti jedna od sljedećih situacija:

•pronađen je uzrok viška, pa se postupak knjigovodstvene evidencije vrši:

2) zadužuje se račun-Ostale obaveze uz istovremeno odobravanje računa-Dobavljač, za neproknjiženi iznonastale obaveze; Troškovi materijala-dva puta knjižen utrošak materijala.

•nije pronađen uzrok viška, i postupka knjigovodstvenog obuhvatanja se vrši:

3) zaduženjem računa-Ostale obaveze uz odobravanje računa-Ostali prihodi (Viškovi zaliha).

USKLAĐIVANJE VRIJEDNOSTI POTRAŽIVANJA

- Sporna potraživanja;
- Sumnjiva potraživanja

USKLAĐIVANJE VRIJEDNOSTI POTRAŽIVANJA

- **CILJ:**
 - *usaglašavanje knjigovodstvene (nominalne) vrijednosti potraživanja sa procijenjenim, odnosno očekivanim iznosom njihove naplate*
- **ZADATAK**
predzaključnih knjiženja:
 - *Da na bazi odgovarajuće odluke organa upravljanja klasifikuje i posebno evidentira potraživanja prema kvalitetu*
- **BITNO!!!**
- **Sa aspekta kvaliteta, tj.uslova i mogućnosti naplate:**
 - Naplativa (likvidna) potraživanja:
 - Koja se mogu naplatiti u ugovorenom roku i u puno iznosu;
 - Ugrožena potraživanja:
 - **SUMNJIVA**
 - *Kada je kupac nelikvidan pa...*
 - **SPORNA POTRAŽIVANJA**
 - *Kada kupac odbije da plati ili ne prizna potraživanje...*
 - Nenaplativa (otpisana) potraživanja

I FAZA (POKRETANJE SPORA)

- kada kupac odbije da plati pokreće se spor kod nadležnog privrednog suda, i od tog momenta potraživanja od kupaca prerastaju u sporna potraživanja!
- pravna služba može procijeniti npr. da je kupac djelimično u pravu pa vrši otpis jednog (procijenjenog) iznosa potraživanja...

II FAZA (SUD DONOSI PRESUDU)

- konačna naplata je jednaka neto iznosu spornih potraživanja;
- konačna naplata je manja od neto iznosa spornih potraživanja;
- konačna naplata je veća od neto iznosa spornih potraživanja;

knjigovodstveno obuhvatanje:

1) zaduživanjem odgovarajućeg računa-Sporna potraživanja i odobravanjem računa-Kupci.

(1a) za visinu nastalih troškova spora, zadužuje se račun-Sporna potraživanja uz istovremeno odobravanje računa-Tekući račun/Blagajna.

2) odobravanjem računa-Ispravka vrijednosti spornih potraživanja od kupaca i zaduživanjem računa-Ostali rashodi.

3a) zadužuje se račun-Ispravka vrijednosti spornih potraživanja od kupaca uz istovremeno odobravanje za iznos otpisanog potraživanja rn-Sporna potraživanje;

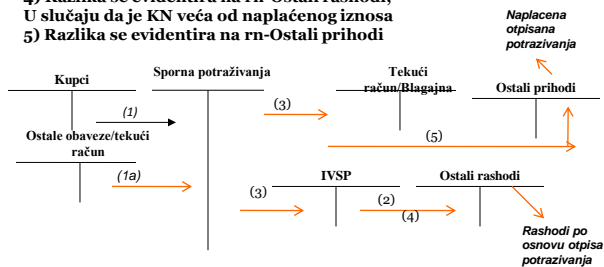
3b) odobrava se rn-Sporna potraživanje za visinu neto iznosa dok se zadužuje rn-račun-Tekući račun za visinu naplaćenog iznosa potraživanja;

U slučaju da je: KN manja od naplaćenog iznosa:

4) Razlika se evidentira na rn-Ostali rashodi;

U slučaju da je KN veća od naplaćenog iznosa

5) Razlika se evidentira na rn-Ostali prihodi

SPORNA POTRAŽIVANJA

NAPOMENA U VEZI OTPISA POTRAŽIVANJA I OBRAČUNA PDV-A

Direktan otpis vrši se tako što se iznos potraživanja isknjižava na teret rashoda.

Indirektan otpis vrši se preko odgovarajućeg konta ispravke vrijednosti.

S obzirom da nijesu propisani uslovi pod kojima treba izvršiti direktan

ili indirektan otpis potraživanja znači da je to pitanje odluke organa upravljanja. Razlika između direktnog otpisa i otpisa preko ispravke vrijednosti postoji samo sa aspekta načina knjiženja, jer u oba slučaja vrši se priznavanje rashoda, pa je uticaj na rezultat isti.

Kada obveznik PDV vrši otpis potraživanja (direktan ili indirektan), u skladu sa procjenom organa upravljanja o nenaplativosti, ne može da se vrši umanjeње poreske osnovice, jer odredbom člana 20a. Zakona o PDV utvrđeno je da obveznik može da izmijeni osnovicu za iznos naknade koji nije naplaćen samo na osnovu pravosnažne odluke suda o zaključenom stečajnom postupku, odnosno na osnovu ovjerenog prepisa zapisnika o sudskom poravnanju.

Ukoliko isporučilac dobara koji je izmijenio osnovicu po navedenom osnovu, kasnije naplati naknadu ili dio naknade za isporučena dobra i usluga u vezi sa kojima je dozvoljena izmjena osnovice, dužan je da na primljeni iznos naknade obračuna PDV.

PRIMJER BR.1...

- 1. Kod kupca koji treba da nam plati 5.000, pokrenut je stečajni postupak.
- 2. Po mišljenju pravne službe, potrebno je otpisati potraživanje u iznosu od 10%.
- 3. Iz likvidacione mase dužnika naplaćeno je 4.700.

- Knjiženje na računima glavne knjige

D	KUPCI	P	D	SUMNJIVO POTRAŽIVANJE	P	D	IVSP	P	D	Ostali rashodi	P
	5.000 (1)		1) 5.000	500 (3a) 4.500 (3b)		3a) 500	500 (2)		2) 500		
D	OSTALI PRIHOD	P				D	TEKUĆI RAČUN	P			
	200 (3b)					3b) 4.700					

*Napomena:
5000-500(otpis)=4.500-mi
toliki iznos očekujemo da
naplatimo!*

HVALA NA PAŽNJI!

PITANJA....